

VILANOVA
i la **GELTRÚ**
DESAPAREGUDA

VILANOVA *i la* GELTRÚ DESAPAREGUDA

Col·lecció Catalunya Desapareguda

Primera edició: novembre del 2014
Primera reimpressió: març del 2015

© Anna Lleó Albà, dels textos
© Diversos autors, de les fotografies

© Editorial Efadós, d'aquesta edició
Carrer d'Edison, 3 · Nau A
Polígon industrial les Torreneres
08754 El Papiol (Baix Llobregat)
Telèfon 93 673 12 12
efados@efados.cat
www.efados.cat

© Editorial Efadós, de la col·lecció
Catalunya Desapareguda

Idea original, disseny i fotocomposició: Editorial Efadós

Assessorament lingüístic: M. Neus Doncel Saumell

Fotografia de portada: **AUTOR DESCONEGUT** / Fons **MIQUEL ALTADILL GINER**

Tota forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només pot ser realitzada amb l'autorització dels seus titulars, salvant l'excepció prevista per la llei. Si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra, dirigiu-vos a CEDRO (Centre Espanyol de Drets Reprogràfics) - www.cedro.org.

ISBN 978-84-15232-77-3
DL B 23937-2014
Imprès a Catalunya

VILANOVA *i la* GELTRÚ DESAPAREGUDA Anna Lleó Albà

 efadós®

Els RECORDS INESBORRABLES

Text d'Anna Lleó Albà, historiadora

Després de la publicació de *L'Abans: Recull gràfic de Vilanova i la Geltrú (1873-1965)* l'any 2000, ara neix *Vilanova i la Geltrú desapareguda*, una selecció de les 160 millors imatges de *L'Abans*. Aquest recull no solament es regeix per un criteri de qualitat gràfica, sinó que, sovint, les millors instantànies són aquelles que potser no estan ben enquadrades ni han estat fetes per un professional, però que ens relaten petites històries quotidianes que, entrelaçades, conformen la memòria col·lectiva de la nostra ciutat.

Així doncs, aquesta publicació no vol ser un llibre d'història de Vilanova, sinó d'històries individuals, fet a còpia de records personals. Agraïxo la infinita generositat de tants vilanovins i vilanovines que, amb motiu de l'edició de *L'Abans*, van compartir amb nosaltres fragments de la seva experiència, petits trossos de la seva història i del seu llegat gràfic. Sense tots ells, avui aquesta publicació no seria entre les nostres mans.

Són els indubtables protagonistes de la nostra història local i ens han sabut transmetre una manera de viure i de reviure tradicions i costums que, sovint, el pas dels anys ha volgut desdibuixar de la nostra memòria col·lectiva.

Potser s'hi trobarà a faltar alguns temes rellevants que, com que no van ser plasmats mitjançant la fotografia, no poden ser recollits en el llibre, però que no pas per aquest motiu són menys significatius. Leix principal del llibre en la disposició de les imatges ha estat el calendari festiu anual de Vilanova i la Geltrú. Entre festa i festa, el recull també ens apropa a carrers i places de la vila, a associacions, comerços, escoles, oficis, fàbriques, la platja, etc.

El punt de partida d'aquest llibre està estretament lligat a l'aparició de les primeres instantànies de la Vilanova a finals del segle XIX. Aquestes ens mostren una ciutat que viu immersa en una època de grans i pròspers canvis. Un dels elements clau per a aquest auge socioeconòmic fou la figura de l'*americano*. No tots tornaren enriquits de les «Amèriques» –en el cas vilanoví, de Cuba–, però els que sí que ho aconseguiren van invertir grans quantitats de capital a la seva ciutat natal. Avui encara es pot passejar per carrers i places, i advertir certes reminiscències d'una classe benestant, testimoni

AUTOR DESCONEGUT / FONS FAMILIA ROIG-GALCERAN

CARRER MAJOR

Festes que tingueren lloc al carrer Major per la Mare de Déu del Carme del 1910. Fanalets de paper, banderoles i enramades amb l'escut de la ciutat guarneixen el que era un dels principals carrers de la vila.

del que fou l'Havana Xica, tal com era coneguda la Vilanova i la Geltrú dels *americanos*.

El naixement de la indústria del tèxtil aplicada a la màquina de vapor va ser un altre d'aquells elements clau que situaren Vilanova com un dels principals referents del tèxtil al costat de Terrassa, Sabadell, Mataró i Reus. Una ciutat costanera que disposava d'una infraestructura ferroviària acabada d'inaugurar i dotada d'un considerable volum d'indústria i de mà d'obra esdevindria una ciutat d'una gran vàlua estratègica. Al llarg dels primers

anys del segle xx, aquest creixement industrial i urbanístic de la vila va motivar la progressiva desaparició de les sínies ubicades en el centre de la ciutat, però l'economia vilanovina sempre ha comptat amb un significatiu braç també en els sectors agrari i marítim. Les imatges també ens conduiran per una Vilanova de bótes i boters, de barques abraçades a la sorra de la platja, de fileres de cabassos plens de peix, de nanses i xarxes que embolcallaven tot baix a mar, de carrers enfangats, de carros i cavalls, però, sobretot, de gent molt treballadora.

S'hi advertirà una societat que, en el transcurs dels segles, ha sabut preservar les seves tradicions, transmetre-les i transformar-les per tal que generacions posteriors encara es puguin enriquir amb els seus coneixements i valors. L'entramat associatiu de què Vilanova disposa avui no és fruit d'unes quantes accions recents, sinó del resultat d'anys i anys d'apropar-se cada generació al coneixement de la cultura, la música, l'art, la ciència, la llengua... a través de la fundació de corals, ateneus, associacions recreatives, etc.

Els difícils anys de la postguerra esdevenen una dura etapa de restabliment, marcada per un estricte component religiós en cadascuna de les facetes de la societat. Un gran motor per a la recuperació d'una certa normalitat fou la iniciativa de vilanovins i vilanovines amb empenta que aixecaren de nou societats, recuperaren les tradicions que el règim els va permetre, reconstruïren escoles fins aleshores convertides en hospitals militars, etc. El llibre ens vol apropar a la Vilanova quotidiana del passat, però també vol ser una eina que, modestament, ens proporcionï algunes de les claus per entendre la Vilanova d'avui i construir la del futur.

QUI NO BAT AL JULIOL, NO BAT QUAN VOL

Al costat, Joan Bertran, dalt del carro, ajuda Heribert Cucurella a carregar les garbes per dur-les a l'era la dècada dels cinquanta. En aquesta pàgina, ambdós venten amb força per separar la palla menuda i el boll del gra. Els voltants de la Geltrú i de Vilanova eren plens d'eres on batre, garbellar i ensacar el cereal.

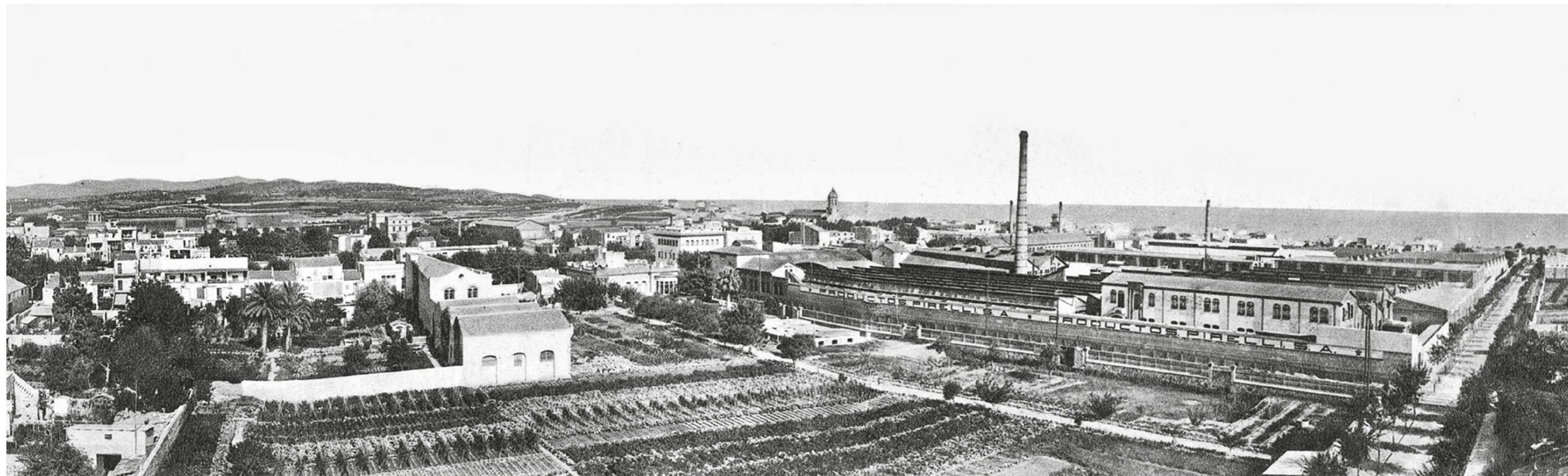
PANORÀMICA DE 180 GRAUS

La ciutat abans de la Guerra Civil des de l'Escola Pia. L'actual rambla de Salvador Samà està envoltada d'un significatiu nombre de fàbriques i de camps de conreu. S'hi identifiquen la fàbrica del Marquès, l'església de Sant Antoni i el campanar. A les pàgines següents, s'hi identifiquen la Biblioteca Museu Víctor Balaguer, l'edifici de Pirelli i l'església de Mar a principis del segle xx.

JOAN ARTIGAS / Fons RAMON FALCÓ CASAS

JORDI MAS / ARXIU COMARCAL DEL GARRAF - Fons JORDI MAS

AUTOR DESCONEGUT / Fons XAVIER VIRELLA TORRAS

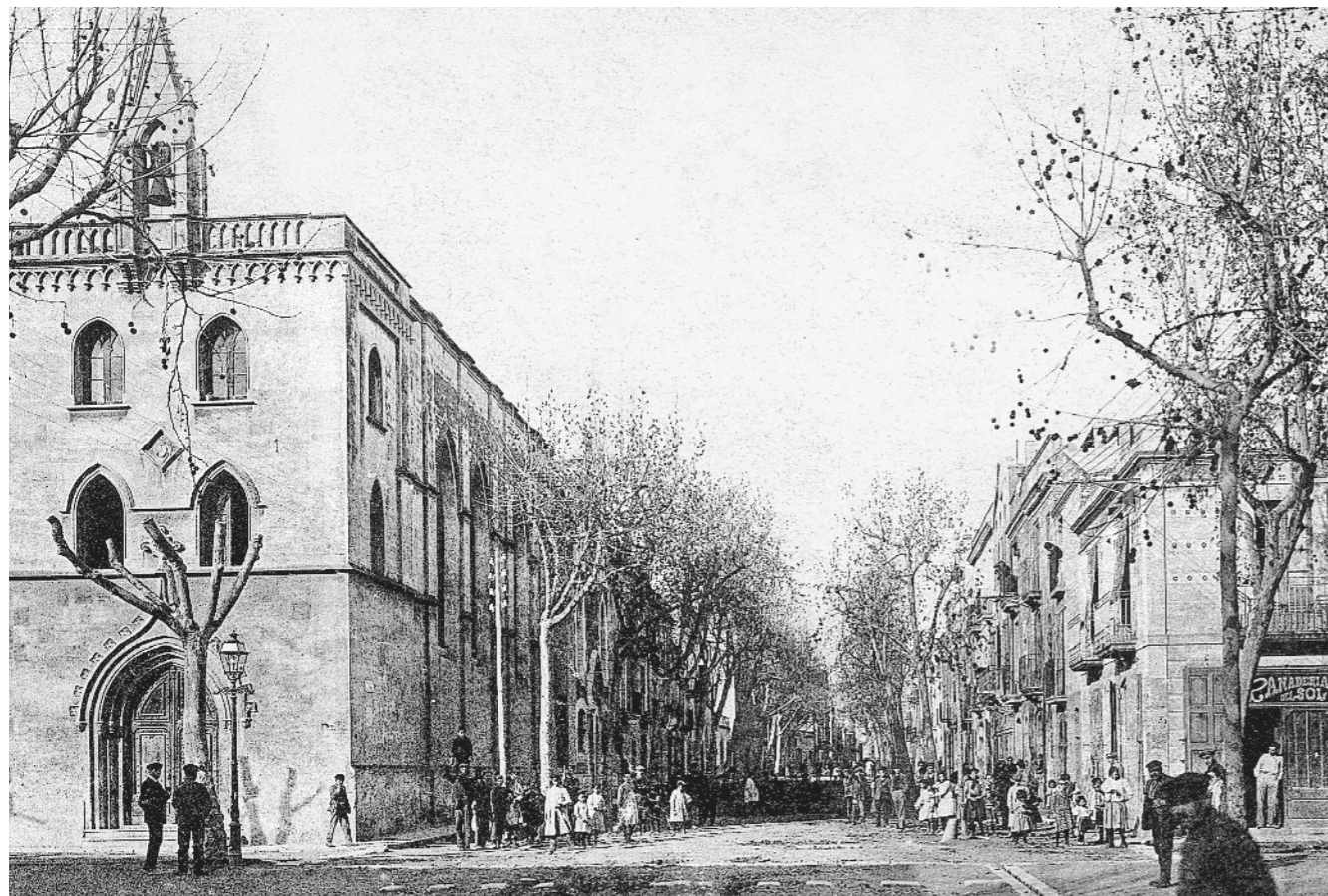
NEVADA DEL 1962

La històrica nevada de l'any 1962 deixà imatges de la vila tan emblemàtiques com aquesta de la pàgina del costat. En sortir de la missa del gall, ja estava tot nevat i, l'endemà al matí, petits i no tan petits van sortir a tocar neu.

REIS MAGS D'ORIENT

A dalt, els Reis Mags d'Orient, acompanyats per la comitiva, al saló de plens de l'Ajuntament la dècada del 1940. Amb el rest encès –unes cordes enquistanades de les sínies que la mainada usava com a torxes– i els tocs de corn, la canalla s'agrupava per guiar la comitiva reial cap a l'entrada de la vila.

AUTOR DESCONEGUT / FONS ALBERT TUBAU GARCIA

JOAN MORERA / FONS JORDI MORERA PIÑOL

CARRER DE LA LLIBERTAT

A principis del segle xx, aquest era l'aspecte de la rambla d'Isabel II, l'actual carrer de la Llibertat. L'any 1850 s'obrí aquesta nova via que travessaria extensos camps de vinya i horta fins a arribar a baix a mar tot seguint el traçat de l'antic camí Xic d'època medieval.

CARRER DEL PROGRÉS

La dècada dels trenta, el carrer del Progrés, en referència als avenços relatius a la Revolució Industrial. Perspectiva presa a l'altura de la casa d'en Cabanyes; s'hi observen cal Jordà, que anys més tard fou L'Africana; la cansaladeria Marigot o cal Xato; la pastisseria La Confiança i cal Modistes.